

Kultur- og kirkedepartementet
Kirkeavdelingen
Postboks 8030 Dep
0030 OSLO

dok 104

Saksnr.	200605491	Dato	28.11.06
Kode	KI-501	Beh.	

Deres dato:		Saksbehandler:	Rune J. Berge	Vår dato:	27.11.2006
Deres ref:		Direkte tf :	37 26 15 15	Vår ref:	06/1600-5 Oppgis ved svar
		E-post:	rune.jostein.berge@lillesand.kommune.no	Arkiv:	K2-C84, K3-&13

NOU 2006:2 Staten og Den norske kirke, høring

Lillesand kommune ved formannskapet har 22.11.06 gitt slik uttalelse til utredningen i NOU 2006:2 Staten og Den norske kirke:

Lillesand kommune støtter mindretallet i utredningen Staten og Den norske kirke, NOU 2006:2, om å beholde ansvaret for gravferdsforvaltningen hos kirken lokalt.

Videre mener kommunen at kirken lokalt bør eie kirkebyggene og ha det økonomiske ansvar. Utvalgets forslag i kapittel 8 om fredede og verneverdige kirker støttes.

Formannskapet har valgt å forholde seg til kommunale kirkelige oppgaver i behandlingen.

Vedlagt følger særutskrift av f sak 83/06.

Med vennlig hilsen

Rune J. Berge
Rune J. Berge
spesialrådgiver

Vedlegg

Kopi: Kirkelig fellesråd

Behandles av:	Møtedato:	Utv. saksnr:	Sakstype:	
Tjenesteutvalget	21.11.2006	043/06	Å	P
Formannskapet	22.11.2006	083/06	Å	P

Arkivnr.: K2-C84, K3-&13	Saksbehandler.: Rune J. Berge	Dok.dato: 26.10.2006
Arkivsaksnr.: 06/1600 -	Tittel: spesialrådgiver	

NOU 2006:2 Staten og Den norske kirke, høring

Administrasjonens forslag:

Lillesand kommune støtter mindretallet i utredningen Staten og Den norske kirke, NOU 2006:2, om å beholde ansvaret for gravferdsforvaltningen hos kirken lokalt.

Videre mener kommunen at kirken lokalt bør eie kirkebyggene og ha det økonomiske ansvar. Utvalgets forslag i kapittel 8 om fredede og verneverdige kirker støttes.

21.11.2006 Behandling i Tjenesteutvalget

Forslag fra Bjørn Jakobsen Sp: Dagens statskirkeordning videreføres innenfor gjeldende grunnlovsbestemmelser. Utvalgets forslag i kapittel 8 om fredede og verneverdige kirker støttes.

Forslag fra Jørn Brodwall SV: Lillesand kommune overtar ansvaret for gravferdsforvaltningen til kommunen.
2 del uendret.

Prøvevotering over forslag fra Jakobsen:

Forslag fra Bjørn Jakobsen **falt** med 4 mot 5 stemmer.

Flertallet var: Danielsen KrF, Høy Knudsen KrF, Thorvaldsen H, Abrahamsen H, Brodwall SV
Mindretallet var: Granli A. Molegoda A, Jakobsen Sp, Bordewick Gramel FrP.

Endelig votering over forslag fra Jakobsen:

Forslag fra Bjørn Jakobsen **falt** med 4 mot 5 stemmer.

Flertallet var: Danielsen KrF, Høy Knudsen KrF, Thorvaldsen H, Abrahamsen H, Brodwall SV
Mindretallet var: Granli A. Molegoda A, Jakobsen Sp, Bordewick Gramel FrP.

Forslag fra Jørn Brodwall **falt** med 3 mot 6 stemmer.

Flertallet var: Danielsen KrF, Granli A, Molegoda A, Thorvaldsen H, Abrahamsen H, Jakobsen Sp.

Mindretallet var: Høy Knudsen A, Brodwall SV, Bordewick Gramel FrP

Vedtak: Administrasjonens forslag **vedtas** med 6 mot 3 stemmer.

Flertallet var: Danielsen KrF, Granli A, Molegoda A, Thorvaldsen H, Abrahamsen H, Jakobsen Sp.

Mindretallet var: Høy Knudsen A, Brodwall SV, Bordewick Gramel FrP.

TU-043/06 Vedtak fra Tjenesteutvalget er dermed:

Lillesand kommune støtter mindretallet i utredningen Staten og Den norske kirke, NOU 2006:2, om å beholde ansvaret for gravferdsforvaltningen hos kirken lokalt.

Videre mener kommunen at kirken lokalt bør eie kirkebyggene og ha det økonomiske ansvar. Utvalgets forslag i kapittel 8 om fredede og verneverdige kirker støttes.

22.11.2006 Behandling i Formannskapet

Innstilling fra tjenesteutvalget var delt ut.

Forslag fra Jørgensen SV:

Første avsnitt i tjenesteutvalgets innstilling endres til: Lillesand kommune overtar ansvaret for gravferdsforvaltningen.

Tilleggsforslag fra Thomassen H: Formannskapet har valgt å forholdes seg til kommunale kirkelige oppgaver i behandlingen.

Votering:

Vedtak med 8 mot 1 stemme: Innstilling fra tjenesteutvalget – avsnitt 1 vedtas.

Flertallet var: Sundtoft V, Arntzen FrP, Thorvaldsen H, Erdvik H, Thomassen H, Solbakken A, Ribe SP, A Danielsen KrF.

Mindretallet, som stemte for forslag fra Jørgensen, var: Jørgensen SV.

Vedtak: Andre avsnitt i tjenesteutvalgets innstilling vedtas.

Vedtak: Tilleggsforslag fra Thomassen vedtas.

FS-083/06 Formannskapets vedtak er dermed:

Lillesand kommune støtter mindretallet i utredningen Staten og Den norske kirke, NOU 2006:2, om å beholde ansvaret for gravferdsforvaltningen hos kirken lokalt.

Videre mener kommunen at kirken lokalt bør eie kirkebyggene og ha det økonomiske ansvar. Utvalgets forslag i kapittel 8 om fredede og verneverdige kirker støttes.

Formannskapet har valgt å forholdes seg til kommunale kirkelige oppgaver i behandlingen.

Saksopplysninger:

Det offentlige utvalget som har utredet forholdet mellom stat og kirke, gav sin utredning 31.1.

- NOU 2006: 2 *Staten og Den norske kirke*, jf <http://www.dep.no/kkd/norsk/dok/hoering/bn.html>.

Formålet med utredningsarbeidet var å skaffe grunnlag for å treffe beslutning om statskirkeordningen skal videreføres, reformeres eller avvikles. Med henblikk på dette formålet ble utvalget bedt om å vurdere statskirkeordningen i sin helhet, mulige eller ønskelige reformer innenfor ordningen og alternativ til statskirkeordningen. Utvalget skulle også vurdere ulike finansieringsordninger, gravferdsforvaltningen, ordninger for ivaretagelse av fredede og verneverdige kirker og ulike eiendomsrettslige spørsmål.

Utvalgets flertall, 18 av de 20 medlemmene, anbefaler at statskirkeordningen oppheves. Blant flertallet anbefaler 14 medlemmer at Den norske kirke organiseres som en "lovforankret folkekirke", mens fire medlemmer anbefaler at Den norske kirke etableres som et selvstendig trossamfunn på lik linje med andre tros- og livssynssamfunn. To av utvalgets medlemmer anbefaler at dagens statskirkeordning videreføres innenfor gjeldende grunnlovsbestemmelser. Når det gjelder finansieringen, kommer utvalget med ulike anbefalinger i forhold til de tre hovedmodellene. Flertallet går likevel inn for at offentlige bevilgninger fortsatt skal stå for hovedfinansieringen av Den norske kirkes virksomhet. Medlemsbidrag vurderes også som finansieringskilde, enten som hovedfinansieringsmåte eller som supplement til offentlige tilskudd.

Departementet er særlig opptatt av å få høringsinstansenes syn på de overordnede spørsmålene som gjelder statskirkeordningen og den framtidige organiseringen og finansieringen av Den norske kirke. Men det er også ønskelig å få synspunkter på de andre forslagene som utvalget har kommet med.

For å lette departementets arbeid med å oppsummere høringen, vedla departementet et høringsskjema, jf vedlegg. Så langt det lar seg gjøre, ber departementet høringsinstansene om å sette kryss for de alternativene som ligger nærmest den enkelte høringsinstansen sitt syn, samtidig som de nærmere avveiningene og vurderingene nedfelles i selve høringsuttalelsen. Stemmetall ved ev uenighet bes fremgå av høringsuttalelsen.

Fristen for å uttale seg er **1. desember 2006**.

Utvalgets mandat:

«Formålet med utredningen er å gi grunnlag for å treffe beslutning om statskirkeordningen skal videreføres, reformeres eller avvikles. Det legges til grunn at Den norske kirke fremdeles skal være en bekjennende, misjonerende, tjenende og åpen folkekirke.

Med henblikk på formålet, skal utvalget vurdere:

1. Statskirkeordningen i sin helhet slik den er utformet og virker i Norge.
2. Mulige eller ønskelige reformer innenfor rammen av det en med rimelighet kan karakterisere som en statskirke.
3. Alternativ til statskirkeordningen og overgangsordninger ved et eventuelt opphør av statskirkeordningen.
4. Finansiering av kirkelig virksomhet, herunder spørsmål knyttet til medlemsavgift, livssynsavgift, skatt og statlige/kommunale bevilgninger.
5. **Gravferdsforvaltningen.**
6. Ordninger for ivaretagelse av **fredede og verneverdige kirker.**
7. **Eiendomsretten til kirker og kirkegårder**, andre aktuelle eiendommer, opplysningsvesenets fond m.v. ved et eventuelt opphør av statskirkeordningen.
8. Hvilke konsekvenser foreslåtte endringer i kirkeordningen antas å ha for blant annet oppslutningen om Den norske kirke, for det åndelige liv, for kirkelig undervisning og diakoni, for vår kultur og for verdigrunnlaget i vårt folk.

Det forutsettes at utvalget i tilknytning til sine tilrådinger legger fram konkrete forslag til nødvendige endringer i Grunnloven og/eller annen lovgivning.

Det bør være et mål for utvalget å foreslå løsninger som kan få bredest mulig oppslutning og som sikrer at kirkens medlemmer opplever å ha sin kirke i behold og at samfunnets verdiforankring ikke svekkes. Utvalget bør konsentrere seg om forholdet mellom staten og Den norske kirke. Det må tas nødvendige hensyn til ivaretagelse av religionsfriheten, uten at det dermed forutsettes at utvalget utreder religionspolitiske spørsmål generelt. ..

Kommunen har mottatt uttalelse fra Human-Etisk Forbund sentralt.

Rådmannen avgrensner denne høringsuttalelse til felt av særlig interesse for kommunen som organisasjon – gravferdsforvaltningen og ansvaret for kirkegårder og kirkebygg. Om vi skal uttale seg om andre spørsmål, overlates til den politiske behandling. Rådmannen mener seg ikke å ha kapasitet eller særlig kompetanse til å vurdere disse sider av utredningen.

Tillegg 30.10.: Administrasjonen har i dag brakt i erfaring at fellesrådet uttalte seg i møte 18.10. til utredningen. Rådet mener kirken lokalt bør ha ansvaret for gravferdsforvaltningen samt eie kirkebyggene, likevel slik at kommunen bør ha det økonomiske ansvar.

Vurdering:

Den historiske forbindelsen mellom kirken og lokalsamfunn / kommuner er lang og vidtfavnende, og berører en rekke forhold i våre kommuner i dag, noe også utredningen gjenspeiler.

1 Gravferdsforvaltningen

Ansvaret for gravferdsforvaltningen påhviler kirkelig fellesråd. Et flertall i utvalget vil overføre ansvaret til kommunen.

Gravferdsforvaltningen omfatter praktiske og juridiske forhold knyttet til forvaltning og drift av kirkegård / gravplass. Forvaltning av den enkelte grav, utforming av gravminner, behandling av askeurner og krav til kister faller også inn under gravferdsforvaltningen. Selve gravferds-seremonien er ikke en del av gravferdsforvaltningen og faller derfor utenfor utvalgets mandat. Utvalget viser likevel til behovet for at det offentlige sørger for livssynsnøytrale / fleksible seremonirom for dem som ikke vil / kan benytte seg av Den norske kirkes lokaler. I tillegg til det juridiske og administrative berører gravferdsforvaltningen viktige kulturelle, religiøse og livssynsmessige forhold.

De viktigste prisnippene som ligger til grunn for gravferdsloven av 1997, er:

- Alle statsborgere har rett til fri grav på kirkegård i kommunen.
- Soknet eier kirkegårdene. Disse skal vanligvis legges i nærheten av en kirke.
- Kirkelig fellesråd har ansvar for bygging, drift og vedlikehold av kirkegårder og kirkebygg.
- Kommunene har det økonomiske ansvaret og skal stille tilstrekkelige arealer til rådighet.
- Kirkelig fellesråd har arbeidsgiveransvar for de tilsatte.
- Andre trossamfunn kan gis egne områder innenfor offentlig kirkegård.
- Private urnegraver kan tillates, mens private kistegraver ikke er tillatt.
- Begrepet kirkegård er beholdt, men forhindrer ikke at andre betegnelser som gravlund kan brukes.

Utvalget stiller opp slike fordeler ved at fellesrådet beholder forvaltningsansvaret:

- Den ivaretar den store majoriteten som velger begravelse i regi av Den norske kirke (94 % i 2003).
- De fleste gravplasser ligger i nærheten av lokale kirker.
- Aktuelle aktører samarbeider i de fleste tilfeller med Den norske kirke.
- Kirkelig fellesråd har god kompetanse på området.
- Ingen signaler tyder på annet enn at kirkelig fellesråd ivaretar oppgaven på en tilfredsstillende måte på vegne av det offentlige.
- Kirkelig fellesråd har sannsynligvis større innsikt i behovene til ulike religioner og livssyn enn det en kommunal etat har.

Dette er de fordeler utvalget ser ved at kommunen overtar forvaltningsansvaret:

- Det tydeliggjør at det er et offentlig ansvar å sørge for at alle innbyggere får en verdig gravplass og at gravferd skjer i ordnete og faste former.
- Brukere som ikke er medlemmer av Den norske kirke kan oppleve det mindre problematisk å bli møtt av en nøytral instans ved gravferd.
- Skillet mellom de juridiske og praktiske sidene ved gravferd og de religiøse og seremonielle blir tydeligere.

- Kompetanse og ressurser kan utnyttes bedre, da de som har praktisk arbeid med gravstedene også kan ha andre arbeidsoppgaver i kommunen.
- Den norske kirke blir frigjort fra en stor og ressurskrevende oppgave.
- Et ikke-kirkelig organ blir klageinstans.

Arbeidet er omfattende, og en overføring til kommunene vil medføre mye arbeid og utgifter. Arbeidets art er nært knyttet opp mot kirkens øvrige gjøremål, og oppfattes nok av folk flest å være en oppgave som hører til kirken. Forholdet til andre livssyn og religioner må kunne ordnes via lovregulering.

Vi bør støtte mindretallet i utvalget på dette punkt om å la fellesrådet beholde ansvaret for gravferdsforvaltningen.

2 Ansvar for kirker og kirkegårder

Kirkene og kirkegårdene eies av sognene etter gammel ordning, noe det ikke foreslås endringer i. Kommunenes ansvar er å skaffe grunn til kirkegårder og kirker. Vårt økonomiske ansvar følger ellers av kirkeloven § 15 som her gjengis med de to første avsnitt:

Kommunen utreder følgende utgifter etter budsjettforslag fra kirkelig fellesråd:

- a) utgifter til bygging, drift og vedlikehold av kirker,
- b) utgifter til anlegg og drift av kirkegårder,
- c) utgifter til stillinger for kirketjener, klokker og organist/kantor ved hver kirke, og til daglig leder av kirkelig fellesråd,
- d) driftsutgifter for fellesråd og menighetsråd, herunder utgifter til administrasjon og kontorhold,
- e) utgifter til lokaler, utstyr og materiell til konfirmasjonsopplæring,
- f) utgifter til kontorhold for prester.

Fellesrådets budsjettforslag skal også omfatte utgifter til kirkelig undervisning, diakoni, kirkemusikk og andre kirkelige tiltak i soknene.

Rådmannen mener at kirker, kirkegårder mv, og aktivitet knyttet til disse, må oppfattes som en enhet. Det bør derfor være samme instans som har eiendomsretten og ansvaret for bruken, som også har ansvaret for økonomien / finansieringen, dvs kirken selv. Standpunktet vil være uavhengig av den finansieringsform som måtte komme mellom stat og kirke.

Kirkebygg brukes også ved kulturarrangementer som konserter. Her har noen kommuner hatt et formidlingsansvar. Dette vil kunne løses ved avtaler, ev lovgivning, selv om kirken får det hele ansvar for økonomien.

I Lillesand er det to **middelalderkirker**. Utvalget har i kap 8 om fredede og verneverdige kirker bl a foreslått at:

- det må etableres særskilte finansieringsordninger for fredede og verneverdige kirker, uavhengig av den fremtidige relasjonen mellom staten og Den norske kirke.
- det i tillegg til de ordninger som i dag finnes for støtte til kulturhistoriske bygg, opprettes en særskilt statlig kirkeantikvarisk tilskuddsordning tilsvarende den svenske ordningen. Tilskuddsordningen skal automatisk tre i kraft når et kirkebygg er fredet eller vernet.
- de nye tilskuddsordningene kommer i tillegg til de finansielle ordninger som i dag gjelder for vanlig vedlikehold av kirker. Utvalgets flertall vil også understreke behovet for ekstra økonomiske strakstiltak innenfor dagens bevilgningsordninger for å hindre ytterligere forfall og ødeleggelse av kirkebygg.

Disse forslag bør kommunen støtte.

Konklusjon:

Kommunen bør uttale seg til utredningen Staten og Den norske kirke, NOU 2006:2, som vist i forslag til vedtak.

Saksdokumenter:

Nr	T	Dok.dato	Avsender/Mottaker	Tittel
2	I	24.04.2006	Kultur- og kirke departementet	Høring NoU 2006:2 Staten og Den norske kirke - etterregistrert
1	I	26.06.2006	Human-Etisk Forbund	Høring NoU 2006:2 Staten og Den norske kirke
4	I	29.10.2006	Kirkelig Fellesråd	Uttalelse til høring.

Lillesand, 23.11.06

Utskrift sendes:

Saksbehandler – til oppfølging

LILLESAND KOMMUNE
FORMANNSKAPET

Vedlegg: Spørreskjema

1. Hvilke overordnede prinsipper bør ligge til grunn for tros- og livssynspolitikken?

2. Den norske kirke som statskirke:

- Bør fortsette
- Bør avvikles
- Vet ikke / ønsker ikke å svare

3. I hvilken lov bør den norske kirke være forankret?

- Grunnloven
- Egen kirkelov vedtatt av Stortinget
- Lov om trossamfunn
- Vet ikke / ønsker ikke å svare

4. HVORDAN BØR DEN NORSKE KIRKE FINANSIERES?

- Gjennom medlemsavgift
- Medlemsavgift med noe støtte fra det offentlige
- Støtte fra det offentlige og med noe medlemsavgift
- Offentlig finansiering uten medlemsavgift
- Vet ikke / ønsker ikke å svare

5. HVORDAN BØR VALGORDNINGENE OG DEMOKRATIET VÆRE DERSOM STATSKIRKEORDNINGEN AVVIKLES?

- Valgordningene bør være som i dag
- Øke bruken av direkte valg til kirkens besluttsende organer
- Vet ikke / ønsker ikke å svare

6. DERSOM STATSKIRKEORDNINGEN AVVIKLES, HVA BØR I SÅ FALL STÅ I § 2 (ELLER I EN ANNEN PARAGRAF) I GRUNNLOVEN I TILLEGG TIL PRINSIPPET OM RELIGIONSFRIHET?

(Her kan du/dere sette kryss på ett eller flere alternativer)

- Ingen tillegg
- De politiske prinsipper som statsforfatningen bygger på; så som demokrati, rettstaten og menneskerettighetene
- Det kristne og humanistiske verdigrunnlaget
- Det humanistiske verdigrunnlaget
- At Den norske kirke er en evangelisk-luthersk kirke
- Vet ikke / ønsker ikke å svare

7. HVEM BØR HA ANSVARET FOR GRAVFERDSFORVALTNINGEN?

- Den lokale kirke (menighetsråd eller kirkelig fellesråd)
- Kommunen
- Vet ikke / ønsker ikke å svare

8. HVEM BØR EIE OG FORVALTE KIRKEBYGGENE?

- Den lokale kirke bør eie kirkebyggene og ha det økonomiske ansvaret
- Den lokale kirke bør eie kirkebyggene, og kommunen bør ha det økonomiske ansvaret
- Kommunen bør eie kirkebyggene og ha det økonomiske ansvaret
- Vet ikke / ønsker ikke å svare